

UWAGI METODYCZNE

Podstawowe definicje pojęć i klasyfikacje – niezbędne do właściwej interpretacji wyników spisu – będą zamieszczane w każdej z publikacji z wynikami spisu.

Z uwagi na fakt, że dla części mieszkańców niemożliwe było przeprowadzenie spisu z udziałem rachmistrza spisowego (z różnych powodów), podstawowe informacje dla takich osób, takie jak: imię i nazwisko, data urodzenia oraz płeć – zostały spisane z ewidencji. Wszystkie pozostałe pytania na formularzu spisowym – w przypadku spisywanych z ewidencji – pozostały bez odpowiedzi. Szacuje się, że z ewidencji spisano ponad 730 tys. osób (ponad 2% ogółu ludności), będących stałymi mieszkańcami naszego kraju. Bezpośrednią konsekwencją spisywania z ewidencji są braki odpowiedzi (nieustalone), podawane w poszczególnych tablicach.

POJĘCIA I DEFINICJE SPISOWE

KATEGORIE LUDNOŚCI

Na podstawie wyników spisu ludności i mieszkań z 2002 (NSP'2002) zostały wyodrębnione trzy podstawowe kategorie ludności:

1. Ludność stała (stałe zamieszkała);
2. Ludność faktycznie zamieszkała;
3. Rezydenci (ludność rezydująca).

We wszystkich tablicach tej publikacji informacje dotyczą kategorii ludności faktycznie zamieszkałej – dalej określanej jako „ludność”.

Ludność stała (stałe zamieszkała)

Kategoria obejmuje osoby mieszkające stale (z reguły zameldowane na pobyt stały) oraz:

- obecne w czasie spisu, a dokładnie w momencie krytycznym spisu,
- nieobecne w momencie spisu, bez względu na miejsce przebywania i czas trwania tej nieobecności.

Ludność faktycznie zamieszkała

Kategoria obejmuje następujące grupy osób:

1. Mieszkające stale, które:

- a) były obecne w momencie spisu;
- b) były nieobecne w momencie spisu, ale ich nieobecność trwała mniej niż 2 miesiące;
- c) były nieobecne w momencie spisu przez okres dłuższy niż 2 miesiące, ale ich nieobecność wynikała z następujących powodów:
  - odbywania zasadniczej służby wojskowej lub innej w systemie skoszarowanym oraz uczestniczenia w misjach wojskowych;
  - przebywania w zakładzie karnym lub śledczym;
  - pobytu za granicą.

2. Przebywające czasowo przez okres powyżej 2 miesięcy.

Dotyczy to osób, które mieszkają na stałe w innym miejscu (są tam zameldowane na pobyt stały), natomiast w miejscu spisania przebywają czasowo z następujących powodów: nauka, praca, warunki rodzinne lub mieszkaniowe, leczenie lub rehabilitacja, przebywanie w domu opieki.

Jako czas okresowej nieobecności lub przebywania przyjęty został czas faktyczny, a nie zamierzony.

Kategoria ludności faktycznie zamieszkałej nie uwzględnia osób przybyłych z zagranicy na pobyt czasowy, tj. tych, które nie posiadają stałego pobytu w Polsce (pozwolenia na osiedlenie się).

Rezydenci (ludność rezydująca) – nowa kategoria ludności

Do rezydentów zalicza się:

- a) stałych mieszkańców, z wyjątkiem osób przebywających poza miejscem zamieszkania przez okres co najmniej 12 miesięcy – bez względu na ich miejsce przebywania (w kraju czy za granicą);
- b) osoby przebywające czasowo przez okres co najmniej 12 miesięcy, przybyłe z innego miejsca w kraju lub z zagranicy (cudzoziemcy).

Jako kryterium przemieszczania się ludności przy wyodrębnianiu tej kategorii przyjmuje się: naukę, pracę, warunki rodzinne i mieszkaniowe, leczenie i rehabilitację, pobyt w domu opieki. Oznacza to, że osoby odbywające zasadniczą służbę wojskową (w systemie skoszarowanym) lub przebywające w zakładach karnych czy aresztach – bez względu na czas nieobecności – są zaliczane do rezydentów miejscowości, w których zamieszkiwali przed jej „przymusowym” opuszczeniem.

Wyniki spisu dla kategorii ludności rezydującej będą przedstawione w odrębnej publikacji.

WIEK

Wiek osób – określony liczbą lat ukończonych – ustalono poprzez porównanie pełnej daty urodzenia z dniem przeprowadzenia spisu (tzw. dniem krytycznym, tj. 20 maja 2002 roku).

W tablicach obok grup wieku (pięcioletnich lub innych) wprowadzono także grupy pokoleniowe ludności:

- młodzi – osoby w wieku 0–29 lat,
- w średnim wieku – osoby w wieku 30–59 lat,
- starsi – osoby w wieku 60 lat i więcej.

STAN CYWILNY PRAWNY

W spisie ludności 2002 po raz pierwszy badany był (zgodnie z rekomendacjami międzynarodowymi) stan cywilny prawny osób – zdefiniowany jako stan cywilny według obowiązującego w danym kraju prawa.

Dla każdej osoby w wieku 15 lat i więcej ustalono stan cywilny prawny według następujących kategorii:

- kawaler, panna
- żonaty, zamężna
- wdowiec, wdowa
- rozwiedziony, rozwiedziona
- separowany, separowana (separacja prawna została w Polsce wprowadzona w końcu 1999 r.).

Dla pełniejszej charakterystyki sytuacji rodzinnej osoby o statusie prawnym zamężna/żonaty podzielono na:

- pozostające w związku małżeńskim – niezależnie od tego, czy współmałżonkowie zostali spisani razem czy też oddzielnie (np. nieobecność spowodowana była nauką, pracą, brakiem własnego mieszkania),
- niepozostające w związku małżeńskim – osoby, które decyzją jednego lub obojga małżonków nie tworzyły wspólnoty małżeńskiej, ale rozpad ich związku nie został usankcjonowany decyzją sądu, tzn. osoby te nie miały sądowego orzeczenia rozwodu czy też separacji.

STAN CYWILNY FAKTYCZNY

Stan cywilny faktyczny osób został określony wtórnie, na podstawie charakteru związku, w jakim żyje dana osoba, tj. w oparciu o informacje dotyczące relacji z głową gospodarstwa domowego, stanu cywilnego prawnego oraz wzajemnych powiązań między osobami spisanyymi.

Ustalono następujące kategorie faktycznego stanu cywilnego:

- kawaler, panna;
- żonaty, zamężna – w świetle prawa świeckiego lub kanonicznego i pozostający w faktycznym małżeństwie;
- partner, partnerka (partnerów wyodrębniano w ramach tego samego gospodarstwa domowego – bez względu na ich stan cywilny prawny);
- wdowiec/wdowa;
- rozwiedziony/rozwiedziona;
- separowany/separowana. Kategoria ta dotyczyła osób:
  - a) pozostających w separacji prawnej i nietworzących formalnych związków (partnerskich) z innymi osobami;
  - b) o stanie cywilnym prawnym żonaty/zamężna – niepozostających w związku małżeńskim i nietworzących formalnych związków (partnerskich) z innymi osobami.

Dla umożliwienia porównania zmian zachodzących w czasie w tablicach przedstawiono zarówno stan cywilny prawny jak i faktyczny; w poprzednich spisach ludności badany był wyłącznie stan cywilny faktyczny.

POZIOM WYKSZTAŁCENIA

Poziom wykształcenia jest to najwyższy ukończony cykl kształcenia w szkole lub szkolenia w innym trybie i formie, uznany zgodnie z obowiązującym systemem szkolnictwa. Podstawą zaliczenia wykształcenia do określonego poziomu było uzyskanie świadectwo (dyplom) ukończenia odpowiedniej szkoły: dziennej, wieczorowej, zaocznej czy eksternistycznej. W 2002 roku, po reformie szkolnictwa z 1999 r., wprowadzającej 6-letnią szkołę podstawową i 3-letnie gimnazjum, badaniem poziomu wykształcenia objęto osoby w wieku 13 lat i więcej. W spisie zastosowano szczegółową klasyfikację, za pomocą której badano czy osoby o wykształceniu wyższym miały tytuł naukowy, magisterium lub licencjat, a osoby o wykształceniu średnim i policealnym czy miały maturę.

Należy również zaznaczyć, że dane spisu 2002 roku – ze względu na termin jego przeprowadzenia (maj 2002 r., podczas gdy w 1988 r. był to grudzień) – nie w pełni obrazują sytuację. W momencie przeprowadzania spisu (maj 2002 r.) uczniowie ostatnich klas, we wszystkich typach szkół, nie posiadali jeszcze świadectwa ukończenia szkoły, tym samym został im określony niższy poziom wykształcenia. Dane spisowe dotyczą zatem raczej sytuacji z początku roku szkolnego (lub z końca roku kalendarzowego 2001).

W publikacji zastosowano następującą klasyfikację poziomu wykształcenia:

- Wyższe
- Policealne
- Średnie zawodowe
- Średnie ogólnokształcące
- Zasadnicze zawodowe
- Podstawowe ukończone
- Podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego

GOSPODARSTWA DOMOWE

Osoby mieszkające w mieszkaniach lub zamieszkanym pomieszczeniach nie będących mieszkaniami (np. strych, barakowóz, przyczepa kempingowa, barka) tworzą gospodarstwa domowe.

Przez gospodarstwo domowe rozumie się zespół osób spokrewnionych lub niespokrewnionych, mieszkających razem i wspólnie utrzymujących się. Jeżeli któraś z osób mieszkających razem utrzymuje się oddzielnie, osoba ta tworzy oddzielne jednoosobowe gospodarstwo domowe.

W spisywanym pomieszczeniu mogło mieszkać jedno, dwa, trzy lub więcej gospodarstw domowych.

W każdym gospodarstwie domowym wyodrębniano „głowę” gospodarstwa, wobec której ustalano stosunek pokrewieństwa (powinowactwa) wszystkich pozostałych członków gospodarstwa domowego.

Głową gospodarstwa domowego w rozumieniu spisu jest ta osoba, która całkowicie lub w przeważającej części dostarcza środków utrzymania danemu gospodarstwu domowemu. Jeżeli dwie lub więcej osób dostarczają środków utrzymania w jednakowym stopniu, za głowę gospodarstwa domowego uznaje się tę osobę, która tymi środkami rozporządza.

Na podstawie stosunku pokrewieństwa każdej osoby z głową gospodarstwa domowego oraz dodatkowych informacji: daty zawarcia związku małżeńskiego, informacji czyje jest dziecko lub czyim partnerem jest osoba żyjąca w związku nieformalnym ustalano skład rodzinny gospodarstwa domowego, tzn. liczbę i typy rodzin.

Ze względu na liczbę oraz stosunek pokrewieństwa osób wyróżniono następujące **typy gospodarstw domowych:**

- rodzinne
  - jednorodzinne
  - dwurodzinne
  - trzy i więcej rodzinne
- nierodzinne
  - jednoosobowe
  - wieloosobowe.

W gospodarstwach domowych wyróżniono **grupy pokoleniowe:** osoby młode – w przedziale wieku 0–29 lat, w średnim wieku — 30–59 lat i starsze – 60 lat i więcej.

Gospodarstwo domowe z użytkownikiem indywidualnego gospodarstwa rolnego (działki rolnej) jest to gospodarstwo, w którym jeden z członków jest użytkownikiem gospodarstwa rolnego, działki rolnej lub właścicielem zwierząt gospodarskich.

RODZINA

Spośród osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego wyodrębnia się rodziny.

Rodzina (biologiczna) w spisie definiowana jest jako dwie lub większa liczba osób, które są związane jako mąż i żona, wspólnie żyjący partnerzy (kohabitanci) – osoby płci przeciwnej lub jako rodzic i dziecko. Tak więc, rodzina obejmuje parę bez dzieci lub parę z jednym lub większą liczbą dzieci, albo też samotnego rodzica z jednym bądź większą liczbą dzieci.

Wyróżnia się następujące **typy rodzin:**

- małżeństwo bez dzieci,
- małżeństwo z dziećmi,
- partnerzy bez dzieci,

- partnerzy z dziećmi,
- samotna matka z dziećmi,
- samotny ojciec z dziećmi.

Innowacją w spisie 2002 jest wyodrębnienie partnerów jako odrębny typ rodziny. W poprzednich spisach pary kohabitacyjne wykazywano łącznie z małżeństwami.

Rodzina pełna jest to rodzina z obojgiem rodziców (naturalnych lub innych) z dziećmi, natomiast **rodzina niepełna** jest to rodzina z jednym tylko rodzicem i dziećmi, tzn. samotna matka z dziećmi lub samotny ojciec z dziećmi.

Rodzina zrekonstruowana to rodzina składająca się z małżeństwa lub związku partnerskiego z jednym lub większą liczbą dzieci, z których co najmniej jedno nie jest wspólnym dzieckiem małżonków (partnerów), tzn. jest naturalnym lub adoptowanym dzieckiem tylko jednego z nich.

Rodzina rozszerzona jest to rodzina biologiczna z osobą (lub z większą liczbą osób) spokrewnioną (w linii prostej lub bocznej) przynajmniej z jednym członkiem rodziny biologicznej, np. małżeństwo i brat żony; mąż, żona, dzieci i ojciec żony; dziadkowie z wnuczką.

Młoda rodzina – to rodzina, w której matka była w momencie spisu w wieku poniżej 30 lat, a ojciec poniżej 35 lat; w przypadku małżeństw (związków partnerskich) brano pod uwagę jednocześnie wiek obojga małżonków/partnerów.

Jako **dziecko** określa się osobę w każdym wieku, która pozostaje w gospodarstwie domowym (lub przebywa w gospodarstwie zbiorowym) wraz z obojgiem lub jednym z rodziców. Do dzieci zalicza się również pasierbów oraz dzieci przysposobione.

Dziecko do lat 24 pozostające na utrzymaniu jest to dziecko w wieku 0–24 lat, które nie posiada własnego źródła utrzymania i pozostaje na utrzymaniu innej osoby wchodzącej w skład gospodarstwa domowego.

W NSP 2002 wyodrębniono także rodziny spośród osób przebywających w niektórych obiektach zbiorowego zakwaterowania. Osoby te wchodziły w skład gospodarstwa zbiorowego. **Gospodarstwo zbiorowe** stanowi zespół osób zamieszkujących w obiekcie zbiorowego zakwaterowania w związku np. z pracą, nauką, leczeniem lub opieką społeczną.

ŹRÓDŁA UTRZYMANIA

Źródła utrzymania osoby są to źródła, z których pochodzą środki na finansowanie konsumpcyjnych i innych życiowych potrzeb uzyskiwane w ciągu całego roku (12 miesięcy) poprzedzającego spis.

Źródła utrzymania gospodarstwa domowego (główne i dodatkowe) wynikają z indywidualnych źródeł dochodów uzyskiwanych przez poszczególnych członków gospodarstwa domowego w okresie 12 miesięcy poprzedzających spis. Jeżeli członkowie gospodarstwa domowego uzyskiwali dochody z jednego rodzaju źródła, wówczas źródło to było głównym, a zarazem jedynym (wyłącznym) źródłem utrzymania ich gospodarstwa. Natomiast jeżeli uzyskiwali dochody, ze źródeł zaliczanych do różnych kategorii wówczas określenie, które z tych źródeł jest głównym, a które dodatkowym następowało według oświadczenia osób spisywanych.

Decydujące znaczenie dla określenia źródeł utrzymania gospodarstwa domowego miał rodzaj przeważającego dochodu osiąganego łącznie przez członków danego gospodarstwa, które ustalano poprzez łączenie dochodów indywidualnych (pochodzących z tego samego źródła) wśród poszczególnych osób.

Główne źródło utrzymania gospodarstwa domowego jest to źródło, z którego pochodzi przeważająca część środków w budżecie domowym, przeznaczana na potrzeby wszystkich członków gospodarstwa.

Dodatkowym źródłem utrzymania jest drugie pod względem wysokości łącznego dochodu, przeznaczonego na potrzeby gospodarstwa domowego jako całości.

Jako odrębną pozycję wykazywano **gospodarstwa domowe na utrzymaniu**. Oznacza to, że osoby tworzące gospodarstwo domowe spełniają warunek wspólnego zamieszkiwania, natomiast nie posiadają własnych źródeł dochodu, bądź posiadane środki są niewystarczające, zaś osoby te pozostają wyłącznie lub głównie na utrzymaniu innych osób spoza gospodarstwa.

Wyróżnia się następujące **grupy źródeł utrzymania**:

1. Dochody z pracy osobiście wykonywanej, niezależnie od charakteru zatrudnienia.

- Dochody z pracy najemnej:
  - *poza rolnictwem w sektorze publicznym* – dochody z pracy najemnej w nierolniczych jednostkach, stanowiących własność państwową (Skarbu Państwa lub państwowych osób prawnych) lub własność samorządu terytorialnego (dawniej komunalną) oraz własność mieszaną z przewagą własności Skarbu Państwa, osób prawnych, państwowej lub samorządowej,
  - *poza rolnictwem w sektorze prywatnym* – dochody z pracy najemnej w nierolniczych jednostkach prowadzących działalność gospodarczą i będących własnością krajową, zagraniczną lub mieszaną, osób fizycznych lub inną oraz własnością np. spółek, przedsiębiorstw zagranicznych, spółdzielni, partii politycznych, fundacji, organizacji wyznaniowych (w tym również dochody osób pełniących obowiązki duszpasterskie),
  - *w rolnictwie w sektorze publicznym* – dochody z pracy najemnej w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą w zakresie gospodarki rolnej i obsługi rolnictwa, stanowiących własność państwową lub samorządu terytorialnego oraz własność mieszaną z przewagą własności Skarbu Państwa, osób prawnych, państwowej lub samorządowej,
  - *w rolnictwie w sektorze prywatnym* – dochody z pracy najemnej w jednostkach prowadzących działalność w zakresie gospodarki rolnej i obsługi rolnictwa, w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych, spółdzielniach kółek rolniczych oraz zatrudnionych w indywidualnych gospodarstwach rolnych lub działkach rolnych, poza swoim gospodarstwem rolnym,
- Dochody z pracy na rachunek własny:
  - *poza rolnictwem*,
  - *w swoim gospodarstwie rolnym (działce rolnej)*,
  - *w rolnictwie poza swoim gospodarstwem rolnym (działką rolną)*,

2. Dochody osiągnięte z niezarobkowych źródeł:

- *emerytura pracownicza, kombatancka i pochodne*,
- *emerytura rolna*,
- *renta z tytułu niezdolności do pracy (renta inwalidzka)* – świadczenie stałe lub okresowe uzyskane z tytułu orzeczenia komisji lekarskich (odpowiedniego organu orzekającego) o całkowitej lub częściowej utracie zdolności do wykonywania pracy,
- *renta socjalna* – świadczenie przyznane na skutek całkowitej niezdolności do pracy z powodu inwalidztwa powstałego przed ukończeniem 18 roku życia lub przed ukończeniem 25 roku życia, w trakcie nauki w szkole ponadpodstawowej lub wyższej, a także w czasie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej,
- *renta rodzinna* – świadczenie przyznane uprawnionym członkom rodziny po śmierci współmałżonka, rodzica lub innej osoby,
- *zasiłek dla bezrobotnych* – świadczenie przyznane osobom zarejestrowanym w powiatowych urzędach pracy na określony czas trwania bezrobocia,

- *zasiłek pomocy społecznej* – świadczenie przyznane osobom, które nie mają żadnych źródeł dochodów, bądź mają niewystarczające dochody,
- *inne niezarobkowe źródła* np.: zasiłek pielęgnacyjny, alimenty, stypendium, świadczenie przedemerytalne, zasiłek przedemerytalny, zasiłek wychowawczy, zasiłek rodzinny, renta prywatna, wygrana w grach liczbowych i loteryjnych.

3. Inne dochody:

- *dochody z własności* – dochody z tytułu oddanych w dzierżawę gruntów rolnych, dochodów z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych, itp.) z odsetek z oszczędności i udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidend). W opracowaniach wyników NSP 2002 źródło to występuje zawsze jako odrębna pozycja. Poprzednio dochody z własności zaliczane były do niezarobkowych źródeł,
- *dochody z najmu* – dochody z najmu mieszkania, pokoi, budynków mieszkalnych i niemieszkalnych, garażu, itp. W opracowaniach wyników NSP 2002 (jeżeli nie zaznaczono inaczej) dochód z najmu wyodrębniony jest jako oddzielna pozycja lub grupowany jest razem z pracą na rachunek własny poza rolnictwem. Uzasadnieniem dla przyjęcia takiego rozwiązania jest fakt traktowania dochodów z najmu jako pochodzących z prowadzonej działalności gospodarczej. Poprzednio źródło to zaliczane było do niezarobkowych źródeł.

4. Pozostawanie na utrzymaniu innych osób, posiadających własne źródła dochodów.

Grupy społeczno–ekonomiczne gospodarstw domowych

Informacje o źródłach utrzymania gospodarstw (wyłącznym lub głównym i dodatkowym) niezależnie od przedstawionego podziału gospodarstw domowych z użytkownikiem gospodarstwa rolnego (działki rolnej) według typów porównywalne są z klasyfikacją obowiązującą w badaniach budżetów gospodarstw domowych i służą do sklasyfikowania gospodarstw domowych według grup społeczno-ekonomicznych.

1. **gospodarstwa pracowników** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania gospodarstw jest dochód z pracy najemnej, a dodatkowym źródłem może być praca na rachunek własny (w tym dochody z najmu) z wyjątkiem pracy w swoim gospodarstwie rolnym (działce rolnej), źródła niezarobkowe, a także dochód z własności,
2. **gospodarstwa domowe pracowników użytkujących gospodarstwo rolne** – utrzymujące się z łącznego dochodu z pracy najemnej i użytkowania gospodarstwa rolnego. Na podstawie wyników uzyskanych ze spisu możliwe było wyodrębnienie tylko gospodarstw domowych utrzymujących się głównie z dochodów z pracy najemnej i dodatkowo z pracy w swoim gospodarstwie rolnym lub głównie z pracy w swoim gospodarstwie rolnym, a praca najemna stanowi dodatkowe źródło utrzymania,
3. **gospodarstwa rolników** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania tych gospodarstw domowych jest dochód z pracy w gospodarstwie rolnym (działce rolnej) lub hodowli zwierząt gospodarskich, natomiast dodatkowe źródło utrzymania może stanowić dochód z pracy na rachunek własny (w tym dochody z najmu) oraz źródła niezarobkowe,
4. **gospodarstwa pracujących na rachunek własny** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania jest dochód z pracy na rachunek własny (w tym z dochodów z najmu) poza indywidualnym gospodarstwem rolnym, natomiast dodatkowe źródło mogą stanowić dochody z pracy najemnej, z pracy w gospodarstwie rolnym, źródła niezarobkowe lub dochody z własności,
5. **gospodarstwa emerytów** – utrzymujące się wyłącznie lub głównie z emerytury, dodatkowe źródło może pochodzić ze wszystkich pozostałych kategorii źródeł utrzymania,

6. **gospodarstwa rencistów** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania jest renta z tytułu niezdolności do pracy (renta inwalidzka), socjalna lub rodzinna, dodatkowe źródło może pochodzić ze wszystkich pozostałych kategorii źródeł utrzymania,
7. **gospodarstwa utrzymujące się z innych niezarobkowych źródeł** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania są źródła niezarobkowe inne niż emerytura lub renta, natomiast dodatkowe źródło utrzymania może pochodzić ze wszystkich pozostałych kategorii źródeł utrzymania,
8. **gospodarstwa utrzymujące się z dochodów z własności** – wyłącznym lub głównym źródłem utrzymania są dochody pochodzące z lokat kapitałowych (z obrotu akcjami, obligacjami, zysków kapitałowych itp.), z odsetek od oszczędności, udziału w zyskach przedsiębiorstw (dywidend). Jest to nowo utworzona kategoria, dotychczas gospodarstwa domowe utrzymujące się z tego źródła zaliczane były do grupy gospodarstw utrzymujących się z innych niezarobkowych źródeł,
9. **pozostałe gospodarstwa** – są to gospodarstwa pozostające wyłącznie lub głównie na utrzymaniu oraz gospodarstwa domowe o nieustalonym źródle utrzymania.

AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA LUDNOŚCI

W spisie zastosowano definicje aktywności ekonomicznej zalecane przez Europejską Komisję Gospodarczą ONZ i Urząd Statystyczny Unii Europejskiej (Eurostat). Zgodnie z tymi zaleceniami przedmiotem badania była **bieżąca aktywność ekonomiczna**, oznaczająca aktywność lub bierność zawodową w okresie badanego tygodnia.

Ludność aktywna zawodowo (inaczej mówiąc siła robocza) obejmuje wszystkie osoby uznane za pracujące lub bezrobotne zgodnie z definicjami podanymi poniżej.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w okresie badanego tygodnia:

- wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą zarobek lub dochód tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem, pomagały (bez umownego wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej,
- nie wykonywały pracy (np. z powodu choroby, urlopu, przerwy w działalności zakładu, trudnych warunków atmosferycznych, strajku), ale formalnie miały pracę jako pracownicy najemni bądź pracujący na własny rachunek.

Do pracujących – zgodnie z międzynarodowymi standardami – zaliczani byli również uczniowie, z którymi zakłady pracy lub osoby fizyczne zawarły umowę o naukę zawodu lub przyuczenie do określonej pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie.

Klasyfikacja statusu zatrudnienia oparta została na *International Classification of Status in Employment (ICSE)* i wyróżnia następujące kategorie pracujących:

- **pracownik najemny** – osoba zatrudniona na podstawie stosunku pracy w przedsiębiorstwie publicznym lub u pracodawcy prywatnego; do tej kategorii zaliczono również osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło, osoby wykonujące pracę nakładczą, duchownych, a także uczniów, zatrudnionych na podstawie umowy o naukę zawodu lub przyuczenie do pracy, jeżeli otrzymywali wynagrodzenie,
- **pracodawca** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i zatrudnia co najmniej jednego pracownika najemnego,
- **pracujący na własny rachunek** – osoba, która prowadzi własną działalność gospodarczą i nie zatrudnia pracowników; do tej kategorii zaliczono również agentów (we wszystkich rodzajach agencji) oraz członków rolniczych spółdzielni produkcyjnych,

- **pomagający członek rodziny** – osoba, która bez umownego wynagrodzenia pomaga w prowadzeniu rodzinnej działalności gospodarczej.

W kategorii pracowników najemnych wyróżniono osoby **pracujące w pełnym i niepełnym wymiarze czasu pracy**:

- **pracownik najemny pełnozatrudniony** – to osoba, która pracuje w pełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danej jednostce, na danym stanowisku pracy lub w danym zawodzie. Do pracowników pełnozatrudnionych zalicza się również osoby, które zgodnie z obowiązującymi przepisami pracują w skróconym czasie pracy,
- **pracownik najemny niepełnozatrudniony** – to osoba, która zgodnie z zawartą umową pracuje w niepełnym wymiarze godzin pracy obowiązującym w danym zakładzie pracy, na danym stanowisku lub w danym zawodzie.

Bezrobotni są to osoby w wieku 15–74, które spełniły jednocześnie trzy warunki:

- w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi,
- aktywnie poszukiwały pracy tzn. podjęły konkretne działania w ciągu 4 tygodni (wliczając jako ostatni – tydzień badany), aby znaleźć pracę,
- były gotowe (zdolne) podjąć pracę w tygodniu badanym i następnym.

Do bezrobotnych zostały zaliczone także osoby, które nie poszukiwały pracy, ponieważ miały pracę załatwioną i oczekiwały na jej rozpoczęcie.

Ludność bierną zawodowo (tzn. pozostająca poza siłą roboczą) stanowią osoby w wieku 15 lat i więcej, które nie zostały zaklasyfikowane jako pracujące lub bezrobotne, tzn. osoby, które w badanym tygodniu:

- nie pracowały, nie miały pracy i jej nie poszukiwały,
- nie pracowały, poszukiwały pracy, ale nie były zdolne (gotowe) do jej podjęcia w tygodniu badanym i następnym.

OBIEKTY ZBIOROWEGO ZAKWATEROWANIA

Obiektem zbiorowego zakwaterowania jest zespół pomieszczeń zlokalizowanych w jednym lub kilku budynkach, zajętych przez jeden zakład świadczący usługi opiekuńczo–wychowawcze, opiekuńczo–lecnicze, hotelarskie bądź inne, w których zamieszkuje zwykle większa liczba osób.

Obiekty zbiorowego zakwaterowania można podzielić ze względu na okres zamieszkania na:

- stałego zamieszkania, są to: domy pomocy społecznej dla emerytów, zakłady opiekuńczo–lecnicze dla przewlekle chorych lub upośledzonych, klasztory, domy zakonne,
- dłuższego zamieszkania, są to: internaty, domy studenckie, hotele pracownicze, domy dziecka,
- krótkotrwałego pobytu, są to m. in.: hotele, motele, pensjonaty, domy wczasowe, a także szpitale, sanatoria, prewentoria.

W spisie 2002 roku – zgodnie z międzynarodowymi zaleceniami metodologicznymi – przyjęto szerszą klasyfikację obiektów, uwzględniając m.in. zakłady opiekuńcze dla samotnych kobiet w ciąży lub z małymi dziećmi, obiekty dla bezdomnych oraz obiekty instytucji wyznaniowych.

KLASYFIKACJE wykorzystywane w spisie:

ISCED 1997 – Międzynarodowe Normy Klasyfikacji Wykształcenia, UNESCO, Paryż 1997, której odpowiednikiem jest Polska Klasyfikacja Edukacji wprowadzona w maju 2003. (Dz. U. z 2003 r. Nr 98, poz. 895).